

4. Овсянникова Е. К., Марухно В. М. Коммуникативная компетентность преподавателя высшей школы как фактор эффективности учебно-воспитательного процесса. *Международный журнал экспериментального образования*. 2015. № 4. С. 186–187.
5. Сысоева Е. Ю. Развитие коммуникативной компетентности преподавателя вуза в системе повышения квалификации. *Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал)*. 2016. № 11 (67). С. 103–112.
6. Филатова Е. В. Коммуникативная компетентность педагога: сущность и структура. *Magister Dixit: науч.-педагогич. журнал Восточной Сибири*. 2012. № 1. С. 87–89.

Семеновська Л. А., докт. пед. наук, проф.,
*Полтавський національний педагогічний університет
 імені В. Г. Короленка,
 Україна*

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ПОРТАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Одним з ефективних засобів вирішення завдань модернізації освіти є портальна технологія. На основі дослідження наукових джерел з'ясовано, що портал – «це мережевий телекомунікаційний вузол, який володіє швидкодіючим доступом, розвиненим інтерфейсом для користувачів та широким діапазоном змісту, послуг, посилань. Це інтелектуальний інструмент вибору користувачами змісту, об'єднання ресурсів засобом простого для навігації та налаштування інтерфейсу» [1, с. 48]. Поява перших інформаційних порталів датується 1994–1995 рр., коли в мережі Інтернет з'явився новий вид комерційних сайтів-проектів, пов'язаних із накопиченням інформації (наприклад, Yahoo, Alta Vista, Lycos тощо). З розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та розширенням Інтернету роль таких проектів зросла, вони почали виконувати функцію путівників мережею. Уперше термін «портал» був використаний компанією Merrill Lynch, яка розробила в 1998 р. звіт про діяльність у вигляді корпоративного інформаційного порталу, що розумівся як пакет програмного забезпечення і надавав можливість доступу до інформації зовнішніх і внутрішніх мереж. Подальший розвиток корпоративних інформаційних порталів стимулювався переходом до мережевих баз даних, необхідністю накопичення, систематизації та розповсюдження великих обсягів інформації, удосконалення технологій збереження і захисту ресурсів.

Важливість використання портальної технології для оптимізації навчально-виховного процесу не підлягає сумнівам, оскільки сучасні інтернет-портали являють собою глобальні і складні мережеві інформаційно-технологічні комплекси, спрямовані на надання освітніх, довідкових, аналітичних, комунікативних та інформаційних послуг.

Мета тематичного (політематичного) освітньо-інформаційного порталу – надання конкретному користувачу (учневі, вчителю, студенту, викладачеві досліднику тощо) необхідної інформації універсального змісту протягом мінімального часу й без додаткових часових витрат на перегляд несуттєвих матеріалів, переключення між різними інтерфейсами тощо. Освітньо-інформаційний портал створюється для вирішення таких завдань: а) організація єдиного освітнього простору тематичного (політематичного) змісту на базі використання інформаційно-комунікаційних технологій; б) забезпечення широкого та якісного доступу до наявних освітніх продуктів; 3) систематизація інформаційних ресурсів, аналіз сучасних джерел і вивчення потреби в галузі створення нових програмно-методичних засобів; 4) забезпечення науково-методичного супроводу навчально-виховного процесу з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій; 5) створення й упровадження інноваційних методів і форм навчально-виховної взаємодії на основі сучасних інформаційно-комунікативних технологій.

Узагальнення досвіду дає змогу виокремити низку принципів, що мають визначати функціонування освітнього порталу: гармонізація змісту і форми (дозволяє розробникові інформаційного матеріалу сконцентрувати увагу на доборі і структуруванні змісту навчального матеріалу, на його графічному відображенні – презентації); відкритість стандартів (надає можливість уникнути жорсткої централізації, зайвої контрольованості механізмів збору і розповсюдження освітньої інформації при одночасному забезпеченні єдності освітньо-інформаційного середовища); модульний розподіл змісту інформації (навчальна інформація розподіляється на модулі, які можуть використовуватися окремо, а також інтегруватися до більш складних інформаційних модулів); об'єктна орієнтованість – передбачає можливість використання навчального об'єкта (незалежний інформаційний пакет, який призначений для конструювання нових, більш складних об'єктів) у різних контекстах, дає змогу компактно зберігати й ефективно обробляти інформацію.

Важливими характеристиками освітнього порталу мають бути: 1) персоналізація користувачів – портал повинен дозволяти здійснювати інформаційні налаштування (зовнішній вигляд, зміст, інтерфейс додатків); 2) організація місця користувача (учня, вчителя, студента, викладача, науковця тощо) – робочого середовища, яке дає змогу ліквідувати навчальні й інформаційні перевантаження,

доступ до ресурсів повинен бути організований в інтегрованому, консолідованому вигляді; 3) розподіл ресурсів – забезпечення диференціації деяких можливостей порталу на рівні доступності різним категоріям користувачів (вчителі, учні, викладачі, студенти, науковці); 4) моніторинг виконання робіт – ця характеристика особливо важлива для персоніфікації порталу, яка встановлюється на початку його використання і зростає у міру накопичення інформації про інтереси й схильності користувача; 5) активний доступ й відображення інформації із бази даних – виступає визначальним чинником, здатність порталу забезпечити доступ інформації із різних джерел (канали новин, електронна пошта, навчальні сервери тощо); 6) локалізація і виявлення потрібних людей та інформації – пошукові механізми, повинні забезпечувати знаходження змісту, експертів, товариств, пов'язаних із певною тематикою або проблемою [2].

Доцільно також виокремити вимоги, які висувуються до освітнього порталу: обслуговування великої кількості користувачів; широкий спектр інформації; підтримка основних мережевих форматів; широкі можливості персоналізації; реалізація ефективних і зручних механізмів пошуку, які використовуються як джерела, різних інформаційних ресурсів; забезпечення захисту інформації з використанням програмних і фізичних способів збереження інформації; інтеграція як забезпечення можливості взаємодії користувачів з усіма додатками й інформаційними ресурсами через єдиний інтерфейс; розподіл інформації на категорії (учень, учитель, студент, викладач, учений, менеджер освіти тощо).

Основна цінність освітньо-інформаційного порталу визначається його змістовим наповненням – «контентом». Це поняття охоплює все, що стосується інформації, розміщеної на порталі: курси лекцій, методичні посібники, набори слайдів, тести, підручники (скановані та електронні версії) тощо. Дидактичний контент виступає основною дефініцією і засобом мотивації пізнання, а тому повинен бути впорядкованим, структурованим, інформативним, легальним, оперативно оновлюватися та інше. Отже, педагогічно доцільний добір освітнього контенту визначає успішне функціонування порталу загалом. Основним етапом створення змістового наповнення порталу є структурування навчальних об'єктів. Сутність процесу структурування полягає в тому, щоб виявити систему смислових зв'язків між елементами змісту і розташувати матеріал у послідовності, яка відповідає цій системі зв'язків.

Важливо підкреслити, що вся інформація, розміщена на порталі, повинна відповідати вимогам якості, достовірності, оперативності і повноти. Контент має включати в себе науково-навчальні матеріали, апробовані протягом кількох років. Освітній портал повинен стати важливим інструментом реалізації ідеї неперервної освіти, виконуючи функції суспільної експертизи освітніх ресурсів.

Освітньо-інформаційний портал виступає інноваційним засобом удосконалення навчально-виховного процесу, оскільки дає змогу максимально наблизити освітні ресурси до користувачів, забезпечує інтеграцію інформаційної сутності різних навчальних закладів у єдиний інформаційно-освітній простір, організовує відносини в межах інформаційно-навчальних груп, створює умови для ефективного управління навчанням і вихованням молодого покоління. У технічному аспекті портална технологія пропонує принципову нову концепцію організації та обміну тематичною (політематичною) інформацією між мережевими клієнтами і web-серверами, що реалізує добір мінімально необхідних сервісів для обслуговування користувачів (учнів, учителів, аспірантів, студентів, науковців, менеджерів освіти тощо). Крім цього, розподілена система освітнього порталу виступає ефективним засобом презентації, розповсюдження, систематизації, структуризації й уніфікації інформаційних ресурсів, накопичених в Інтернеті.

Переваги використання порталної технології в навчально-виховному процесі полягають в тому, що, по-перше, портал надає інформаційний ресурс у загальному вигляді; по-друге, в основі порталної технології лежить ідея створення єдиної точки доступу до консолідованої інформації, отже, портал об'єднує різноманітні електронні ресурси; по-третє, використання порталної технології передбачає інтеграцію інформаційних ресурсів із системою сервісів і служб (приміром, із шкільною або вузівською поштовою системою); по-четверте, портал використовує механізм рубрикації та диференціації інформації; по-п'яте, в порталі закладена можливість децентралізованого вводу розширеної інформації в порталну базу даних через web-інтерфейс.

Отже, освітньо-інформаційний портал дає змогу структурувати й систематизувати навчальну інформацію тематичної (політематичної) або предметної (поліпредметної) спрямованості, забезпечує суб'єктам навчально-виховного процесу різнорівневий доступ до навчальних матеріалів та освітніх сервісів. Структури і сервіси, що підтримуються освітнім порталом, дають можливість легко адаптувати його інформаційне наповнення до практичних завдань, враховують індивідуальні здібності та специфічні потреби учнів і вчителів, студентів і викладачів, сприяють подальшому розширенню системи в міру зростання конкретної освітньої інформації й кількості одночасно працюючих користувачів порталу. Розподіл ресурсів у межах освітньо-інформаційного порталу з використанням механізму різнорівневого доступу дозволяє організувати роботу користувачів із великими обсягами освітньої інформації, що оновлюються й доповнюються, в різних режимах, із багатьох джерел. Підібраний і структурований зміст є важливою умовою, яка забезпечує його відповідність меті і завданням навчання, а також мотиваційним нахилам, здібностям і потребам

особистості. Використання портальної технології дозволяє перевести навчально-виховний процес на якісно новий рівень і забезпечує можливості задіяти значно більшу кількість каналів передачі інформації та способів засвоєння нових знань, що забезпечує доступність і високу якість освіти.

Список використаних джерел

1. Семин Ю. Н. Интегративный подход к проектированию содержания общеинженерной подготовки в техническом вузе. *Образование и наука*. 2000. № 3 (5). С. 48–58.
2. Федосеев А. А. Проектирование учебной деятельности как методическая основа внедрения информационных технологий в образование. *Системы и средства информатики*. М. : Наука, 1995. Вып. 5. С. 160–163.

Смешняк Д. Р., здобувач вищої освіти,
Донецький національний університет імені Василя Стуса,
Україна

Науковий керівник – **Зарішняк І. М.**, канд. пед. наук, доц.,
Донецький національний університет імені Василя Стуса,
Україна

АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Навчання є складним явищем, динамічно рухомим процесом, що має двосторонню освітню взаємодію викладача і студента (студентів) і, відповідно, навчальну діяльність першого та учинневу діяльність іншого суб'єкта.

Можна зауважити, що навчання постійно вдосконалюється, тому традиційне проведення лекцій, семінарів модифікується і, залежно від особистості педагога і його задумів, має велику кількість різновидів.

Останнім часом вченими-психологами робиться особливий акцент на необхідності використання активних методів навчання, оскільки ступінь активності студентів у процесі засвоєння знань є важливою складовою успішного навчання (В. Я. Ляудіс, Є. А. Клімов, С. Д. Смірнов, В. Н. Карандашов та ін.).

Мета роботи полягає в охарактеризуванні основних методів активного навчання у вищому навчальному закладі.

Активне навчання – це організація та ведення навчального процесу, яка спрямована на всебічну активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів за допомогою широкого, бажано комплексного, використання як педагогічних (дидактичних), так і організаційно-управлінських засобів [1, с. 17].